

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN VÄLIRAPORTTI

27.5.2020

Käsittelyt:

Kunnanhallitus nro 7/1.6.2020

Kunnanvaltuusto nro 3/15.6.2020

Johdanto

Rautavaaran kunnan vuoden 2020 vuosikate ei riitä kattamaan poistoja, vaan talousarvion mukaan tilikauden alijäämäksi (tappioksi) muodostuu 0,47 miljoonaa euroa. Taloussuunnitelmakaudella 2020-2022 talousarvio ei ole tasapainossa vaan alijäämäinen yhteensä 0,97 miljoonaa euroa.

Jo vuoden 2017 talousarviossa havaittiin, että vuoteen 2020 mennessä Rautavaaran kunnan taloutta täytyy saada sopeutettua noin 2 miljoonaa euroa verrattuna vuodesta 2016. Vuosien 2017 ja 2018 aikana on tehty käyttötalouden sopeutuksia noin 0,70 miljoonan euron edestä, ja vuoden 2018 talousarvioon suunniteltiin 1 miljoonan euron talouden tasapainotusta, josta toteutui noin 0,90 miljoonaa euroa. Osa tulevaisuuden säästöistä tuovista rakenteellisista muutoksista ei kuitenkaan tuolloin toteutunut. Vuoden 2020 talousarvion alijäämä 0,47 miljoonaa euroa vastaa varsin hyvin vuonna 2017 laadittua taloussuunnitelmaa kun toteutumattomien säästöjen erotus (0,40 miljoonaa euroa) otetaan huomioon.

Vuoden 2019 tilikausi toteutui noin 359 000 euroa alijäämäisenä. Rautavaaran kunnalla ei ole taseessa kattamatonta alijäämää, vaan taseyliäämää on 5,59 miljoonaa euroa. Kuitenkin talousarvio 2020 sekä taloussuunnitelma 2021–2022 osoittaa, että talous ei ole tasapainossa, vaan suunnittelukausi on jouduttu suunnittelemaan alijäämäiseksi. Rautavaaran kunnan talousarvio vuodelle 2020 on valmisteltu perustuen vuoden 2019 talousarvioon, eli se ei sisällä merkittäviä rakenteellisia muutoksia.

Vuoden 2020 kunnan talousarvion yleisperusteluissa todetaan: "Taloussuunnitelman tasapainottamiseksi on ryhdyttävä välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin. Se tarkoittaa, että kunnan on tarkasteltava palvelurakennetta, tuotetun palvelun tasoa ja hintaa, sekä verrattava itse tuotetun palvelun hintaa kilpailutetun ulkoistetun palvelun hintaan." Taloussuunnitelma, jonka osa tuloslaskelma on, ei ole kuntalain (410/2015) 110 § 3 momentin mukainen, koska se ei ole kolmen vuoden suunnitelmakaudella ylijäämäinen tai tasapainossa (vaan alijäämäinen 0,97 miljoonaa euroa). Tästä syystä Rautavaaran kunnassa aloitettiin selvitystyö talouden tasapainottamistoimista kuntalain vaatimusten mukaisesti (Khall 24.02.2020 § 27).

Kunnanhallituksen päätöksen (Khall 24.02.2020 § 27) mukaisesti talouden tasapainottamisen väliraportti ja mahdolliset sen hetkiset esitykset tuodaan kesäkuun valtuustoon. Loppuraportin ja tasapainottamissuunnitelman on oltava valmiit elokuun loppuun mennessä ja ne huomioidaan budjetin valmistelussa. Valtuusto käsittelee talouden tervehdyttämistyön loppuraportin sisältäen palveluverkkoselvityksen, kiinteistöselvityksen ja taloudentasapainottamissuunnitelman yhtenä kokonaisuutena syyskauden kokouksessa.

Selvitystyö talouden tervehdyttämiseksi

Talouden tasapainotustyö sisältäen palveluverkko- ja kiinteistöselvityksen on aloitettu tasapainottamisohjausryhmän ja palvelualueiden asiantuntijoiden toimesta. Selvitystyö tehdään työnantajan ja henkilöstön välisessä yhteistoiminnassa. Ohjausryhmään kuuluvat kunnanhallituksen puheenjohtaja Jukka Korkalainen, kunnanvaltuuston puheenjohtaja Matti Matikainen, lautakuntien puheenjohtajat Eero Kukkonen, Arto Hakkarainen ja Merja Heikkinen, ja kaikkien poliittisten ryhmittymien edustamiseksi

edustaja kristillisdemokraateilta Maija Kärkkäinen ja perussuomalaisilta Kirsi Kokkonen, kunnanjohtaja Henri Ruotsalainen, palvelualuejohtajat kutsuttuna heidän palvelualueensa asioiden käsittelyn ajaksi, työsuojelupäällikkö Pia Lievonon, ja työntekijöiden edustajana työsuojeluvaltuutettu Raija Karppinen ja luottamusmies Anja Hakkarainen. Lisäksi kunkin palvelualueen henkilöstöä edustaa yksi luottamusmies palvelualueen asioiden käsittelyn ajan. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii hallituksen puheenjohtaja, valmistelu- ja esittelyvastuu on kunnanjohtajalla ja hallintojohtaja toimii pöytäkirjanpitäjänä.

Tasapainottamistyön tavoite talouden osalta on tuottavuuden parantaminen rakenteita, toimintatapoja ja tulopohjaa kehittämällä ja menokehitystä leikkaamalla siten, että käyttötalous saadaan vakiinnutettua kestäväälle pohjalle mahdollisimman pikaisesti.

Selvitystyö on niin laaja yhtenäinen kokonaisuus, että työn aikataulu on vuoden 2021 talousarvion valmistelurytmi. Selvityksen tulokset ja tasapainottamissuunnitelma käsitellään yhtenä kokonaisuutena, johon vuosien 2021–2023 talousarvioesitykset perustuvat.

Talouden tasapainottamisselvityksen tekemiseen osallistetaan myös kuntalaisia ja henkilökuntaa järjestämällä henkilökunta- ja kuntalaiskysely, sekä järjestetään myös sähköinen etäkyläkuuleminen.

Selvitystyön välitulokset ja tehdyt toimenpiteet

Varsinainen selvitystyö käynnistettiin valtuustoseminaarilla, joka pidettiin 13.3.2020, jolloin valtuustoryhmät määrittivät kunnan talouden tulevaisuuden suuntaviivat ja tavoitteet. Seminaarissa sovittiin, että valtuustoryhmät antavat kirjallisesti omat euromääräiset tasapainotustavoitteensa ja mahdolliset evästykset ohjausryhmälle. Valtuustoryhmien euromääräiset tasapainotustavoitteet ovat esitetty alla.

	Keskusta	SDP	KD	Vas	PS
Yhteenveto	250 000 – 300 000 €	300 000 – 400 000 €	250 000 €	400 000 – 500 000 €	250 000 €

Ohjausryhmä kokoontui koronapandemian vuoksi ensimmäisen kerran vasta 8.5.2020, jolloin käytiin läpi valtuustoryhmien euromääräiset tasapainotustavoitteet ja kuultiin ryhmien perusteluja tavoitteille (pöytäkirja ja valtuustoryhmien ehdotukset liitteenä 1).

Kokouksessa päätettiin valtuustoryhmien asettamien tavoitteiden pohjalta **yhteisestä tasapainotustavoitteesta 350 000 euroa per tilikausi vuoteen 2023 mennessä**. Sovittiin, että palvelualuejohtajat ohjeistetaan kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti käsittelemään palvelualueensa tasapainotussuunnitelmaa lautakunnan puheenjohtajiston ja vastualue-esimiesten kanssa ja tuomaan oman palvelualueensa tasapainotussuunnitelmaluonnoksen ohjausryhmän toiseen kokoukseen. Palvelualueiden tehtävänä oli tarkastella palvelualuekohtaisesti palvelutuotannon rakenteita ja tehdä konkreettiset esitykset toimintatapojen kehittämistä, menokehitystä leikkaavista ja tulopohjaa vahvistavista toiminnoista.

Kokouksessa päätettiin myös toimeenpanna sähköinen kuntalais- ja henkilökuntakysely. Koska kyläkuulemisia ei voida toteuttaa koronatilanteen vuoksi läsnä olevana, päätettiin toteuttaa mahdollisuus keskustella ohjausryhmän kanssa virtuaalisesti etänä.

Kunnanhallitus velvoitti ohjausryhmän määräämään ensimmäiset talouden tasapainottamiskeinot ensimmäisen kokouksensa jälkeen. Kokouksessa päätettiin tasapainotuskeinoista koskien rekrytointeja, työvuorosuunnittelua, lisä- ja ylitöitä, koulutuksia, kokouksia ja vierailuta, matkustamista, kertapalkkioita, rekrytointilisiä ja henkilökohtaisia lisä-, vuosilomia ja säästövapaita, jotka ovat listattuna pöytäkirjan liitteenä. Ensimmäiset tasapainottamiskeinot ovat toimeenpantu kaikilla palvelualueilla ja tuodaan osana väliraporttia valtuustoon.

Aikatauluksi sovittiin seuraava:

- Ohjausryhmän 8.5. jälkeen palvelualueet töihin tekemään palvelualueensa tasapainotussuunnitelmaa
- Ohjausryhmä 22.5. jolloin palvelualueet esittelevät tasapainotussuunnitelman luonnoksensa
- Kunnanhallitus 1.6. klo 18:30 josta väliraportti valtuustolle
- Kunnanvaltuusto 15.6. klo 18:30 käsittelee väliraportin
- Ohjausryhmä 23.6. jolloin käsitellään kuntalais- ja henkilökuntakyselyn ja kuntalaiskuulemisen yhteenveto
- Ohjausryhmä 12.8. ja 26.8., jonka jälkeen loppuraportti ja tasapainottamissuunnitelma valmiit 31.8. mennessä

Ohjausryhmä kokoontui toisen kerran 22.5.2020, jolloin palvelualueet esittelivät tasapainotuskeinojaan (pöytäkirja liitteineen liite 2).

Palvelualueiden esitysten lisäksi sovittiin, että suunniteltu etäkuntalaiskuuleminen pidetään 15.6. klo 17:15, jolloin kuntalaisilla on mahdollisuus keskustella etänä ohjausryhmän kanssa.

Päätettiin myös, että sähköinen kuntalais- ja henkilökuntakysely toteutetaan aikavälillä 1. - 21.6. ja pyydetään ay-liittojen esitykset 22.6.2020 mennessä kuinka talouden tasapainottamisryhmän 350 000 euron sopeutustavoitteeseen vuoteen 2023 mennessä päästään.

Hyvinvointipalvelujen tasapainotusehdotusluonnokset

Hyvinvoinnin palvelualue kokoontui käsittelemään tasapainotustoimia oman palvelualueensa osalta 15.5.2020 (läsnä: hallintojohtaja Jenna Hattunen, päiväkodinjohtaja Niina Taskinen, rehtori Matti Korkalainen, kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö Jonne Kanerva ja hyvinvointilautakunnan varapuheenjohtaja Rauni Pursiainen, poissa hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Merja Heikkinen). Listattuna on tapaamisen perusteella keskusteltua sekä sen jälkeen viranhaltijoilta esille nousutta keinovalikoimaa erilaisista mahdollisista toimenpiteistä.

Hyvinvointipalvelujen osalta kaikki toimet yhteensä kolmen vuoden ajanjaksolta ovat suuruusluokkaa **360 000 €/v tai 180 000 €/v**, riippuen lukio-opetuksen jatkosta. Hyvinvointipalvelujen toimet on kuvattu ylimalkaisesti alla, ja tarkemmin liitteessä 2.

1. Varhaiskasvatus

- Varhaiskasvatus maksulliseksi: tulonlisäys 30 000 €/v, lapsimäärän vaihtelevuus vaikuttaa todelliseen euromääräiseen vaikutukseen vuositasolla
 - varhaiskasvatuksen piirissä tulee olemaan ainakin 23 lasta ja ainakin 12 perheeltä voitaisiin periä lain mukaiset asiakasmaksut. Korkein perittävä maksu 290 €/kk, sosioekonomisen aseman perusteella ei maksua peritä.
- Perhepäivähoitajan eläköityminen 1,5-2 vuoden kuluttua: säästö henkilöstömenoissa (ehdollinen): mikäli ei tarvetta palkata uutta tilalle) 32 800 €/v

Varhaiskasvatuksen keinovalikoima yhteensä 62 800 €

2. Koulutoimi

- Lukio-opetuksen lopettaminen: säästö n. 200 000 €/v
- Jos lukio-opetus jatkuu:
 - 1-2 opiskelijan valitsevat kurssit verkkokurssiksi: säästö n. 20 000 – 25 000 €/v
 - Kirjat ja koneet ym. maksullisiksi: tulonlisäys n. 8 000 €/v
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan 5 euron maksukorotus: tulonlisäys 3 630 €/v
- Esikoululaisille aamu- ja iltapäivätoimintaa esikoulun tiloissa: säästö n. 1 650 €/v
- 1.8.2020 alkaen yksi koulunkäynninohjaaja vähemmän: säästö henkilöstökuluissa n. 25 000 €/v
 - ehdollinen: vaikuttaa, kuinka monta koulunkäynninohjaajan tarvitsevaa oppilasta on, vaihtelua vuosittain
- Yhdysluokaksi 1 – 2 tai e – 1: säästö henkilöstökuluissa n. 35 000 €/v
 - Mahdollista syksystä 2021 alkaen yksi luokanopettaja vähemmän.
- Määräaikaista erityisopetuksen tuntiopettajakokeilua ei enää jatketa kunnan palkkaamana 06/2021 jälkeen: säästö henkilöstökuluissa n. 35 000 €/v
 - ehdollinen: Ei välttämättä mahdollinen, selvitettävä asia
- Sekalaisia toimintamenoja nipistetään: säästö n. 10 000 €
 - esim. liikkumista / matkakuluja vähennetään, enemmän koulutuksiin etänä ym.

Koulutoimen keinovalikoima yhteensä 275 280 € sisältäen lukion lopettamisvaihtoehdon tai 95 280 € sisältäen lukion verkkokurssivaihtoehdon.

3. Kulttuuri- ja vapaa-aika

- Kansalaisopiston kurssin osallistujaminimin nosto suositukseen: säästö n. 10 000 – 15 000 €/v
 - kansalaisopiston minimi maaseutualueilla 7, Rautavaara itse määritellyt minimiksi 5. Vuonna 2019 14 kurssia (29 %) 49 kurssista ollut 5-7 henkilön kurseja
- Kirjaston kirjastokortin uusimismaksu, kirja- ja lehtitilausten vähentäminen, elokuvanäytösten lopettaminen, säästö 4 000-5 500 €/v
- Vapaa-aikatoimen uudelleenjärjestelyt? Pohdittava, esim. vapaa-aikapalveluita ostopalveluna, tapahtumien ja retkien vähentämistä, ilmaisten kahvitusten lopettamista tapahtumista ja retkiltä, tapahtumien ja retkien osallistumismaksujen korotusta. Rahamääräinen arviointi vaikeaa.
- Liikunta- ja nuorisotoimen keinovalikoiman säästömahdollisuus vähäinen

Kulttuuri- ja vapaa-aikapuolen keinovalikoima yhteensä noin 20 000 €.

Hallintopalvelujen tasapainotusehdotusluonnokset

Hallintopalvelujen rahamääräisesti merkittävimmät tasapainotuskohteet ovat henkilöstömenot ja työterveyshuollon menot. Kunta on muuttanut ja nykyaikaistanut merkittävästi toimintatapojaan ja palvelujaan vastaamaan kysyntää. Näin mm. kunnanviraston neuvonnan ja puhelinvaihteen tarve on vähentynyt. Tämä mahdollistaa toimintojen sähköistämisen, karsimisen ja yhdistelemisen palvelusihteerien kesken.

Hallintopalvelujen osalta kaikki toimet yhteensä kolmen vuoden ajanjaksolla ovat suuruusluokkaa **50 000 €/v**. Hallintopalvelujen toimet on kuvattu alla ja liitteessä 2.

- Palvelusihteerin eläköityessä ei vapautuvaa toimea ole välttämätöntä täyttää, säästö n. 20 000 €/v
- työterveyshuollon kilpailutus ja samassa yhteydessä harkittava työterveyshuollon laajuus; lakisäätelinen vai laajempi. Jos siirytään vain lakisääteliseen, säästö n. 20 000 €/v
- Selvitettävä toimielinten jäsenmäärän muutokset. Valtuutettujen määrä 17 → 13 ja muiden toimielinten jäsenmäärä 7 → 5, säästö noin 10 000 €/v
- Selvitettävä mahdollisuus kannustavan palkkausjärjestelmä käyttöönottoon. Järjestelmä tähtäisi sairauspoissaolojen vähenemiseen ja työhyvinvoinnin kasvuun
- Selvitettävä mahdollisuus paikalliseen sopimukseen jossa esim. lomarahat mahdollista antaa vapaina
- Muita pieniä mm.
 - toimisto- ym. tarvikkeet tilataan vain ja ainoastaan kilpailutetuista paikoista
 - vakuutusten kilpailutus
 - palvelumaksut aina peritään ja korotus
 - kuntamarkkinoille osallistuminen

Perusturvapalvelujen tasapainotusehdotusluonnokset

Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuolto on perusturvapalvelujen toimenpide-ehdotuksista jätetty pois niiltä osin kuin niistä aiheutuviin kustannuksiin ei voida konkreettisesti vaikuttaa. Sairaanhoidopiiriin alijäämän kattaminen rasittaa vuoden 2020 käyttötaloutta merkittävästi ja näköpiirissä tuleville vuosille meno jatkuu samanlaisena. On tarvetta sairaanhoidopiiriin jäsenkuntien suuremmalle ja voimakkaammalle sopimusohjaukselle sekä mahdollisuudelle vaikuttaa sairaanhoidopiiriin menoihin. Myös perussopimuksen mukainen peruspääoma ja vastuiden (mm. alijäämän kattamisvelvoite) jakautuminen tulisi tasapuolisuuden nimissä saada vastaamaan nykyistä palvelujen käyttöä, eikä 25 vuoden takaista peruspääomaa. Peruspääoman tarkistus olisi Rautavaaran edun mukaisesta.

Perusterveydenhuollon osalta edelleen on vireillä yhteistyön mahdollisuuksien ja taloudellisten vaikutusten selvittäminen Ylä-Savon Sote kuntayhtymän ja Siun Sote kuntayhtymän kanssa. Koronapandemian aiheuttamat työt kullakin taholla ovat pysäyttäneet selvitystyöt.

Rautavaaran kuntaa rasittaa suuri velkataakka sekä suuret poistot, jotka kuormittavat palvelukeskus Lepolan asukkaita ateriamaksun ja vuokran kautta. Ateriamaksuja ja vuokria on jouduttu jo korottamaan merkittävästi vastaamaan

omakustannusperiaatetta. Kunnan tulevia investointeja on tarkasteltava kriittisesti välttämättömyys- ja hyötyperiaatteiden kautta.

Sosiaalitoimen palveluihin on kesästä 2018 lukien laadittu palveluiden myöntämisperusteet, joilla yhtäältä on pyritty vaikuttamaan kustannuskehitykseen ja toisaalta turvattu kuntalaisten yhdenvertaisen kohtelun toteutuminen.

Sosiaalitoimen tulojen lisäys tarkoittaa käytännössä menojen kasvua (= tullut lisää asiakkaita). Tulonhankkimismahdollisuudet ovat myös säänneltyjä (Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista). Kunnan itsensä päätettävistä maksuista (mm. ateriat ja vuokrat) voidaan periä enintään aiheutuvien kustannusten verran.

Tehostuneen SAS toiminnan myötä vuodeosastohoitoa on vuoden 2020 ensimmäisen 4 kuukauden aikana kyetty alentamaan 50 000 eurolla vuoden 2019 vastaavaan ajankohtaan nähden.

Ennen vuotta 2020 tehtyjen toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset:

- Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen menot v. 2019 olivat 36 016,00 euroa alhaisemmat kuin v. 2017
- Työmarkkinatuen kuntaosuus (ns. Kelan sakkomaksu) v. 2019 oli 95 826,00 euroa alhaisempi kuin v. 2017

Perusturvapalveluiden tasapainotusluonnokset on esitetty taulukossa alla ja liitteessä 2. Yhteenlaskettuna jo tehtyjen toimien vaikutus vuodella 2020 on 204 000 euroa. Vuodelle 2021 ehdotetaan lisäsopeutusta 114 000 € ja vuosille 2022–2023 vielä 39 000 €. Yhteensä vuosille 2021–2023 perusturvapalvelujen tasapainotustoimet ovat nettomääräisesti **153 000 €/v.**

Toimenpide	Sanallinen tarkennus	Arvioitu toteutusvuosi	Toteutuksesta vastaava toimielin	Säästömuoto	Arvioitu vaikutus vuonna 2020	Arvioitu vaikutus vuonna 2021	Arvioitu vaikutus vuonna 2022	Arvioitu vaikutus vuonna 2023
Palvelukeskuksen vuokrien tarkistus	Lepolan asumisyhtiöiden vuokrat tarkistettu ARA:n omakustannushinnittelun mukaisiksi alkaen 1.2.2020	2020-2023	perusturvvalautakunta	vuosittainen lisätulo	50 000,00 €	70 000,00 €	70 000,00 €	70 000,00 €
Ateriapäivän hinta	Vähennetty kuntalaisten subventiota aterialaskutuksessa nostamalla ateriapäivän hintaa.	2020-2023	perusturvvalautakunta	vuosittainen lisätulo	54 000,00 €	65 000,00 €	65 000,00 €	65 000,00 €
Kuljetuspalvelut	Luovuttu asiointikykyistä Nilsiaän sekä tukennettu sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuspalveluita	2020-2023	perusturvvalautakunta	vuosittainen toistuva menovähennys	5 000,00 €	5 000,00 €	5 000,00 €	5 000,00 €
Vaippakilpailutus	Hankitaan tarvittavat vaipat kilpailutuksen kautta	2020-2023	perusturvvalautakunta	vuosittain toistuva menovähennys	5 000,00 €	10 000,00 €	10 000,00 €	10 000,00 €
SAS toiminta	SAS toiminnan tehostamisen myötä vuodeosaston käyttö alenee	2020-2023	perusturvvalautakunta	vuosittainen toistuva menovähennys	70 000,00 €	80 000,00 €	100 000,00 €	100 000,00 €
Omaishoidon tuki	Omaishoidon tukea muutetaan siten, että nykyisten neljän (408,09; 517,26; 816,18 ja 1.632,43 €) maksuluokan sijasta tukea maksetaan laissa määritellyn kahteen maksuluokkaan (408,09 € ja 816,18 €)	2020-2023	perusturvvalautakunta	vuosittainen toistuva menovähennys	0,00 €	30 000,00 €	30 000,00 €	30 000,00 €
Ikäihmisten ostopalvelu	Selvitetään kotitus mahdollisuus palvelukeskus Lepolaan ulkokunnissa ostopalveluna olevien ikäihmisten osalta (tällä hetkellä 2 henkilöä)	2020-2023	perusturvvalautakunta	vuosittainen toistuva menovähennys	10 000,00 €	38 000,00 €	38 000,00 €	38 000,00 €
Apteekin annosjakelu kotihoito	Siirrytään joko kilpailutuksen kautta tai käyttöönottamalla palveluseteli apteekin koneelliseen lääkkeiden annosjakeluun; kotihoidossa kustannusvaikutus 0,5 - 0,7 henkilötyövuotta, joka kohdennetaan lisääntyneeseen kotihoitoon.	2020-2023	perusturvvalautakunta	työvoiman rekrytoinnin vähentyminen ja osa kotihoidon asiakkaista (Rava alle 1.5) siirretään pois kotihoidon palveluiden piiristä		10 000,00 €	19 000,00 €	19 000,00 €
Apteekin annosjakelu asumispalvelut	Asumispalveluiden osalta kustannusten säästö selvitettävä. Lääkejakeeluun käytetty aika voidaan kokonaan vähentää resursseista.	2020-2024	perusturvvalautakunta	Työvoiman väheneminen				
Etähoito	Kotihoidossa otetaan käyttöön tabletin välityksellä tapahtuva etähoito niiden asiakkaiden kohdalla, joille etähoito soveltuu (alotettu kokeilu 5 asiakkaalla v. 2020). Matkakustannusten väheneminen ohella työajan säästöä, joka kohdennettavissa toisaalle.	2020-2023	perusturvvalautakunta	työvoiman rekrytoinnin vähentyminen kun vapautunutta työpanosta voidaan kohdentaa muuhun kotihoitoon	10 000,00 €	20 000,00 €	20 000,00 €	20 000,00 €
Yöhoito	Selvitetään mahdollisuus vähentää palvelukeskuksen yöhoidosta 1 hoitaja; jäljelle jää 1 hoitaja + kotihoidon yöpartio henkilö. Vapautunut työpanos kohdennettu lisääntyneeseen päiväkaiseen kotihoitoon ja tehostettuun kotihoitoon	2020-2023	perusturvvalautakunta	työvoiman rekrytoinnin vähentyminen 1 htv ja työpanoksen kohdentuminen kotihoidon työtyöhön (tehostettu kotihoito)				
Päivätoiminta	Erillistä vanhusten päivätoimintaa ei suunnitelmakaudella käynnistetä; vaikutus 0,5 htv	2020-2023	perusturvvalautakunta	säästö 0,5 htv:n lisäkustannus				
Tavallinen palvelusuminen	Selvitetään Lepolan yhden yksikön muuttaminen tavalliseksi palvelusumiseksi, jossa ei yöhoitoa ja palvelu kotihoidon käynteinä.	2021-2023	perusturvvalautakunta	Työvoiman väheneminen				

Elinvoimapalvelujen tasapainotusehdotusluonnokset

Elinvoimapalvelujen tasapainotusesitykset koostuvat kiinteistöselvityksen toimenpiteistä, ruokapalvelusta ja vesi- ja viemärlaitoksen muutoksista. Listaus sisältää myös muita rahamääräisesti pienempiä ehdotuksia. Elinvoimapalvelujen osalta kaikki toimet yhteensä kolmen vuoden ajanjaksolta ovat suuruusluokkaa **200 000 €/v.** Elinvoimapalvelujen tasapainotusluonnokset on esitetty alla ja liitteessä 2.

- Alakoulu. Tavoitteena on purkamispäätös 2021, jolloin purkamiskustannukset noin 200 000 euroa on kertaluontoinen erä ja vuosittainen ylläpitokustannus noin 50 000 euroa jää pois rasittamasta käyttötaloutta. Säästö purkukustannuksen jälkeen noin 50 000 €/v
- Ruokapalvelu. FCG:n tekemän konsulttiselvityksen mukaan tehostamisvara jopa 100 000 euroa per vuosi. Myös Kuntamaiseman raportti antaa samansuuntaisia tuloksia. Säästö lopulta noin 100 000 €/v
- Vesi- ja viemärlaitoksen muutokset. Selvitetään mahdollisuus siirtyä ostamaan vesi Vellikankaan vesiosuuskunnalta oman pumppaamon sijaan. Säästää huolto- ja tulevaisuuden investointikustannuksissa ja vähentää veden hinnankorotuspainetta. Säästö noin 50 000 €/v
- Kiinteistöstrategian päivitys ja noudattaminen
- Näiden lisäksi pienempiä tasapainotuskohteita selvityksessä, mm.
 - ostopalvelujen käyttö esim. rakennus- ja remonttikohteissa
 - tukipalvelujen yhtiöittäminen
 - liikehuoneistojen vuokrasopimukset

Verotus

Myös perusturvapalvelujen tasapainotusehdotuksissa mainittiin tuloveroprosentin korotus. Laskennallisesti yhden prosenttiyksikön korotus kunnallisveroon tarkoittaa noin **150 000 €/v** lisätuloa. Rautavaaran kunnallisveroprosentti on 22,00 % ja Suomen korkeimmat kunnallisveroprosentit ovat 23,50 %. Myös kiinteistöveroprosentit on syytä ottaa mukaan tarkasteluun.

Yhteenveto

Kaikki palvelualueet yhteenlaskettuna ja veronkorotus huomioiden ehdotuksia taloudentasapainottamiseksi tuli rahamääräisesti noin **913 000 €/v** kolmen vuoden tasapainotusajalle. Ilman lukio-opetuksen lakkautusta summa on 733 000 €, ja mikäli myöskään veroja ei koroteta, on summa 583 000 €. On huomattava, että esimerkiksi alakoulurakennuksen purku maksaa ensin noin 200 000 euroa, ennen kuin vuotuista säästöä alkaa tulla, mutta purkukustannus on maksanut itsensä takaisin noin neljässä vuodessa.

Kaikkiin esitettyihin toimiin ja arvioituihin rahamääriin sisältyy epävarmuutta ja epätarkkuutta. Saattaa myös osoittautua, että nyt mahdolliselle vaikuttava muutos ei olekaan tarkemmassa selvityksessä toteutuskelpoinen tai arvio rahamäärästä on ylioptimistinen. Myös usea säästökohde on ehdollinen liittyen mm. varhaiskasvatuksessa lapsimäärän kehitykseen, lainsäädäntöön jne. joten nyt suunniteltua säästöä ei

välttämättä meistä riippumattomista syistä johtuen voidakaan toteuttaa. Edellä mainitut syyt ja epävarmuus tulee huomioida lopullista sopeutusohjelmaa laatiessa.

Tämän väliraportin on tarkoitus toimia keskustelun avauksena sille, mitä toimenpide-ehdotuksista toteutetaan tai lähdetään valmistelemaan tarkemmin. Väliraportti on pohjana ja kuntalais- ja henkilökuntakyselyssä sekä kuntalaisten etäkuulemisessa. Hyvää on mm. se, että toimenpide-ehdotuksia on euromääräisesti enemmän kuin valtuustoryhmien asettama tavoite on. Näin ollen ohjausryhmä ja poliittiset päätöksentekijät pääsevät arvioimaan ja arvojensa pohjalta valitsemaan mitkä toimet toteutetaan.

- Liite 1 Ohjausryhmän pöytäkirja 8.5.2020 liitteineen
- Liite 2 Ohjausryhmän pöytäkirja 22.5.2020 liitteineen